

Viešoji konsultacija: didelį mokymosi potencialą turinčių mokinių atpažinimo bei ugdymo gerieji pavyzdžiai bei iššūkiai Lietuvoje

2022 m. gegužės 3 d. – 2022 m. birželio 2 d.

Kokybinių interviu ciklas

Interviu tikslas – išsiaiškinti, su kokiais iššūkiais susiduria tėvai, auginantys didelį mokymosi potencialą turinčius vaikus.

DMP, DMPT – didelio mokymosi potencialo, didelį mokymosi potencialą turintys.

Kontekstas

Buvo organizuoti 4 pusiau struktūruoti kokybiniai interviu su tėvais, turinčiais gabų (-ių) ar didelį mokymosi potencialą turintį (-čių) vaiką (-ų). Visi interviu vyko nuotoliniu būdu. Visų informantų vardai pakeisti.

Interviu metu pateikti šie klausimai, kuriais sekant buvo vystomas tolesnis interviu:

- Iš ko sprendžiate, kad jūsų vaikas yra DMPT?
- Kaip nustatėte/sužinojote, kad vaikas turi DMP?
- Kaip jūsų DMPT vaikas yra atpažįstamas mokykloje? Kaip yra ugdomas mokykloje arba namuose (*home schooling*)?
- Kaip ugdote DMP namie laisvalaikio?
- Kaip formalusis/neformalusis švietimas galėtų padėti/padedą jūsų vaikui pamokų ir/ar neformalių veiklų metu?
- Kokios informacijos ar įrankių jums trūksta?
- Kada jūsų vaikas jaučiasi laimingas?
- Kas jūsų vaiką motyvuoja stengtis?
- Su kokiais socialiniais emociniais iššūkiais jūsų vaikas susiduria?

Viešąją konsultaciją organizavo bei ataskaitą rengė „Kurk Lietuvai“ projekto vadovės¹

*Rūta Petrylaitė, ruta.petrylaite@kurklt.lt
Marija Žilinskaitė, marija.zilinskaite@kurklt.lt*

---

¹ Viešoji konsultacija yra „Kurk Lietuvai“ projekto [„Didelį mokymosi potencialą turinčių mokinių atpažinimas bei ugdymas“](#) dalis

Informantų atrankos kriterijai:

- Tėvai arba globėjai, turintys vieną ar daugiau vaikų, kuriuos identifikavo kaip turinčius didelį mokymosi potencialą ar gabius;
- Tėvai, kurių vaikai mokosi bendrojo ugdymo valstybinėse ar privačiose mokyklose, taip pat tėvai, taikantys ugdymą namuose.

Informanto vardas	Sigita
Vaikų amžius, lytis	7, 10 metų berniukai ir 14 metų mergaitė
Mokykla, mokymosi būdas	Visi vaikai mokosi valstybinėse mokyklose
Ižvalgos	• Simona turi tris vaikus, visi vaiko mokosi valstybinėse mokyklose. Vaikai turi gerus pasiekimus, yra imlūs informacijai. Pandemijos laikotarpis daug parodė, nes lyginant su bendraamžiais jos vaikai namų darbus ar užduotis atlieka greičiau. Tai, kad vaikai turi gabumų matėsi jau nuo trejų metų amžiaus, tačiau dėl platesnio žodyno, kitų ypatumų jautėsi nesuprasti bendraamžių. • Dar darželyje buvo kalbėta, kad gal reikėtų vesti vaikus į vyresnę klasę, bet dėl socialinės emocijų, fizinės raidos buvo atsisakyta šio sprendimo. Mokytojai vėliau pastebėdavo, kad patenka į greičiau bei geriau besimokančių vaikų grupę, tad ateityje reikėtų galvoti apie papildomas užduotis. • Mokykloje vaikai jaučiasi skirtingai. Vienas iš vaikų jaučiasi nesuprastas, nes mokytoja dažnai neklausia, kadangi žino, jog jis turės visus atsakymus. Dėl to berniukas prašė jį pervesti į kitą mokyklą ar klasę. Vyresniąją dukrą mokytojai apkrauna įvairiomis olimpiadomis, papildomais konkursais, dėl ko vėliau mergaitei atsirado apatija ir prislopęs noras jose dalyvauti. • Laisvalaikiu dukra lanko meno, dailės mokyklą. Nors buvo lankyta daug papildomų užsiėmimų, dalyvauja Erasmus projektinėse veiklose. Sūnus lanko sporto ir meno mokyklą, o kitas sūnus – robotiką. Vaikai daugiau atsipalaiduoja būdami būreliuose, nei mokykloje. Tačiau būreliai neužpildo mokymosi spragų. Visi vaikai daug skaito, mėgsta LEGO. Jaunesniems vaikams nereikia ruošti olimpiadoms, nors jaučiasi, jog vaikai, kurie ruošiasi olimpiadoms yra atsparesni, geba lengviau įveikti baimes.

	• Formaliajame švietime vaikams geriausia būtų skirtingos pratybos, vienos lengvesnės, kitos sunkesnės. Būtų puiku, jei patys mokytojai suteiktų daugiau laisvės, diferencijuotų užduotis. Jaučiasi, jog visas ugdymas orientuotas į vidutinius gabumus, jei vaikui sekasi sunkiau – pagalbos sulaukia, jei gali daugiau – ne. • Labiausiai padeda papildoma literatūra, pratybos. Ieško skaitmeninių užduočių. • Vaikams labai svarbus dėmesys, kad mokytojai juos pastebėtų, matyti prasmę veikloje, kuria užsiima. • Išskirti ir sunkumai dėl sūnaus artikuliacijos problemų. Buvo kreiptasi į logopedą, taip pat mokykloje buvo patyčių, jaučiama konkurencija. Labai padėjo stovyklos: „vaikas skiriasi kaip diena ir naktis, užsiaugina sparnus, išlaisvėja, matai visai kitą vaiką. Grįžus į mokyklą vėl nuslopsta.“ Buvimas su į juos panašiais vaikais veikia itin teigiamai.
Apibendrinimas	Simona pastebi, jog mokiniai turintys didelį potencialą mokykloje yra neišgirsti, nes jie „ir taip gali patys“. Mokykloje trūksta individualizavimo, orientacijos į skirtingų gabumų vaikus, nes dabar daugiausia orientuojamasi į vidutinius gabumus, pagalba teikiama tik silpnesniems. Mokymo(si) procese tėvai patys bando atliepti vaiko poreikius parinkdami skirtingas neformalias veiklas, ieškodami skaitmeninių ar kitų ugdymo(si) priemonių. Vaiko gerai savijautai labai svarbi bendraminčių grupė, kuri įkvepia išlaikyti gerus rezultatus bei matyti prasmę mokantis.

Informanto vardas	Santa
Vaikų amžius, lytis	12 ir 17 metų berniukai
Mokykla, mokymosi būdas	Mokosi valstybinėje mokykloje
Įžvalgos	• Su vyresniuoju kyla sunkumų, nors pastebi, jog abiejų vaikų didesnis žinių bagažas lyginant su kitais bendraamžiais. • Dėl dėmesio nesukaupimo pamokų metu buvo pasiūlyta kreiptis į pedagoginę psichologinę tarnybą (PPT), kurioje buvo atliktas intelekto vertinimas. Vertinimas parodė labai aukštą rezultatą. Nors tuo pat buvo priskirta ir disleksijos diagnozė. Kyla problemų su lietuvių kalba, rašiniaus.

	• Pamokų metu vaikai užduoda daug nepatogių klausimų mokytojams. • Mokykloje nėra atpažįstamas, greičiau „nurašomas“, individualizavimo mažai arba visai nėra, fokusas kreipiamas į bendrosios programos įsisavinimą. • Mokytojai neduodavo papildomų užduočių, todėl šeima ieškojo korepetitorių, tam, kad berniukai galėtų mokytis didesniu nei mokyklinis krūviu. Matematikos pamokose jimes per lengva, nuobodžiauja. Santa pažymi, jog svarbu šiuos vaikus įveikinti, pvz.: pasiūlyti mentorauti bei padėti kitiems vaikams, kuriems sekasi sunkiau. • Berniukai dalyvauja chemijos olimpiadose ir pasiekia puikių rezultatų. • Namuose tėvai aiškina pamokų dalykus tik tuo atveju, jei vaikui kyla neaiškumų. Daugiau dėmesio skiriama akcentuojant mokymosi mokytis svarbą. • Formaliajame ir neformaliajame švietime svarbu siūlyti įdomesnes, kontekstines pamokas. Svarbu, jog vaikai turėtų progą pabandyti skirtingus vaidmenis, įveikinti šių vaikų savarankiškumą: „geram mokytojui nereikia vadovėlio, o reikia įveikinti vaikus“. • Naudinga būtų jei soc. pedagogai, psichologai mokytųsi kartu, kaip atliepti šių vaikų poreikius. • Mama pastebi, jog trūksta asmenybės, ugdymo svarbos akcentavimo mokykloje, taip pat patirtinio ugdymosi elementų, skirtingų ugdymo(si) formų, kūrybiško požiūrio į pamokos organizavimą. • Vaikas mokykloje nesijaučia vienišas, didesnių socioemocinių iššūkių nepatiria, tačiau pažymi, jog dažnai nuobodžiauja, kai viską pamokoje atlieka pirmas.
Apibendrinimas	Santa išskiria, jog mokykloje trūksta kontekstinio, kūrybiško ugdymo. Šių vaikų poreikiai neatliepiami, jei mokytojai yra nemotyvuoti. Dėl tam tikrų mokymosi sunkumų (disleksija) vaikai yra nurašomi, nors turi aukštą mokymosi potencialą, tačiau mokytojo orientacija krypsta labiau į negalią, nei į galią. Tėvai namuose aiškina apie ugdymo(si) svarbą ir mokymosi mokytis naudą – šių dalykų svarbos akcentavimo trūksta mokykloje.

Informanto vardas	Raimonda
Vaikų amžius, lytis	9 metų berniukas
Mokykla, mokymosi būdas	Privati mokykla, ugdymas namuose (<i>home schooling</i>)
Išvalgos	• Berniukas nuo ankstyvo amžiaus buvo gabus muzikai ir menams, turi absoliučią klausą. • Yra labai savarankiškas, daug masto, tam galbūt padeda ir dvikalbystė (lietuvių bei anglų kalbos). • Vedant į būrelius buvo sakyta, jog mokytojai negali atliepti jo poreikių, tad siūlytas individualus mokymas, dėl didesnių nei vidutiniai gabumai. • Mokykloje taip pat buvo pasakyta, kad „netelpa“ į bendrus rėmus, todėl atsiradus namų mokymo galimybei ji buvo pasirinkta. • Namuose mokosi aukštesniu lygiu, nei mokykloje. Nors berniukas yra trečioje klasėje, tačiau matematiką baigė ketvirtos klasės kursu padedant mamai ugdantis namuose. • Sunku mokytis bendroje klasėje, nes sudėtinga atlikti standartines užduotis, daug geriau sekasi atlikti sunkesnes, kūrybines užduotis. Tačiau mokykloje nebuvo leista eiti prie sunkesnių užduočių pirmiau neatlikus žemesnio ar vidutinio lygio užduočių. • Mokykloje nėra individualizuojamas krūvis. • Berniukui patiko mokytis kitus. • Raimonda mini geruosius pavyzdžius, kaip Olandijos Agoros mokykla, kur vaikai suskirstomi ne amžiaus grupėmis, o pagal gebėjimus. Joje krūvis itin individualizuotas. Galbūt tai būtų galima pritaikyti ir Lietuvoje. • Susidūrė su sunkumais, jog chemijos laboratorijos priima vaikus iš mokyklų, tačiau kreipiantis individualiai – ne. • Viskas, ką gali padaryti mokykla – duoti sunkesnes užduotis, tačiau tai neužtikrina efektyvaus ugdymosi proceso. • Trūksta patirtinio ugdymo, kur vaikai galėtų lankytis laboratorijose, patys išbandyti fizikos, chemijos dalykus. • Būtų naudinga turėti kursus universitetuose didelio potencialo vaikams. • Vaiką motyvuoja tai, jog gali padėti kitiems. Nors daug priklauso ir nuo temos. Pastebi, jog patikus temai rezultatai daug geresni.

	• DMPT vaikams patinka įvairūs patirtiniai bandymai, kūrybinės, skaitmeninės užduotys. • Kuomet Raimondos vaikas mokėsi mokykloje su kitais vaikais, didesnis poreikis buvo socializacijos negu mokymosi. • Pamokų metu berniukas dažnai trukdydavo mokytojų darbą. • Vaiko orientacija, skirtingai nei mokykloje, į procesą, o ne rezultatus. • Berniukas sunkiai valdo pralaimėjimą, tai išprovokuoja ašaras ar pyktį. • Pastebi, jog labai svarbu pastebėti kiekvieną vaiką ir atliepti jo poreikius, o ne bandyti „patalpinti“ vaiką į standartus.
Apibendrinimas	Raimonda pastebi, jog mokykloje trūksta individualaus požiūrio į kiekvieno vaiko poreikius. Mokykloje diferencijavimo nėra arba yra per mažai, taip pat trūksta patirtinių veiklų. Universitetai, neformalaus ugdymo institucijos galėtų prisidėti prie vaikų ugdymo, leidžiant juose lankytis ir ugdymąsi namuose turintiems vaikams.

Informanto vardas	Rita
Vaikų amžius, lytis	7 ir 14 metų berniukai
Mokykla, mokymosi būdas	Valstybinė mokykla
Įžvalgos	• Vaikus vedė pas psichologą, tam, kad sužinotų stipriasias jų puses. Psichologas rekomendavo didesnę krūvį, papildomas užklasines veiklas. • Pradinėje mokykloje vaikai dalyvaudavo olimpiadose. Taip pat mokytoja duodavo daug papildomų užduočių, to labai trūksta progimnazijoje. • Mokykloje sekasi įvairiai, vaikai dažnai prašo leisti neiti į mokyklą ar į kai kurias pamokas, nes mokykloje mokytis neįdomu. • Mokykloje trūksta atsakomybės bei struktūros. • Berniukai dažnai klausia nepatogių klausimų. • Mokytojai nėra linkę diferencijuoti krūvio, daugiau žiūrima į formą, o ne į turinį. • Kai buvo maži, sūnūs skaitydavo labai daug knygų.

	• Nuo kitų metų planuoja samdyti daugiau mokytojų korepetitorių, kurie plėstų požiūrį į mokslą ir mokymąsi, nes mokykloje jiems neįdomu. • Po pamokų berniukai lanko chorą bei breiko užsiėmimus. „Breikas jam suteikia galimybę gauti dėmesio, nes suteikia galimybę prisiimti 100 proc. atsakomybę.” • Labai patinka kūrybiškos užduotys mokykloje, norisi daugiau laisvės pamokose, projektinių veiklų atskleisti vaikų gabumams. • Tėvams trūksta medžiagos ir supratimo, kaip ugdyti didelio potencialo vaikus. • Trūksta integruoto matymo kaip ugdyti tokius vaikus, sujungiant kelis dalykus į vieną. Sunku suprasti, ko išties reikia vaikams bei suderinti pakankamą kiekį laisvės ir disciplinos. • Vaikas jaučiasi motyvuotas, kai gali parodyti savo sugebėjimus. Vienas iš jų dalyvavo stovykloje, kuri nors buvo įvardinta kaip blogiausia jo gyvenime, tačiau vis dėlto leido jam peržengti savo ribas ir suteikė daugiau pasitikėjimo savimi. • Vaikas jautrus stresui, dėl to nepavyko įstoti į gimnaziją, nes testavimo metu susijaudino. • Geriau sekasi dirbti individualiai, nors tėvai supranta, jog reikės mokėti dirbti ir komandoje. • Labai gerai veikė Valdorfo mokyklos ir skandinaviško ugdymo samplaika, kuomet buvo stebimas ugdymosi progresas įtraukiant tėvus. • Svarbu stebėti ne tik vaiko akademinius gebėjimus (formalus vertinimas), bet socialinius emocinius bei psichologinius poreikius.
Apibendrinimas	Mokykloje mokytis sekasi sunkiau, nors psichologinis vertinimas parodė, jog abu vaikai gali mokytis didesniu nei vidutinis krūviu. Ugdymas buvo daugiau diferencijuojamas pradinėje mokykloje, to itin trūksta progimnazijoje, tad tėvai problemą spręsdami papildomus mokytojus korepetitorius. Vaikai jaučiasi motyvuoti, kuomet yra atsižvelgiama į jų poreikius, pateikiamos kūrybiškos užduotys ir suteikiama didesnė laisvė rinktis.